

Dopisy z cely smrti

Dokument přibližuje poslední okamžiky šesti obětí justičních vražd z období komunismu mezi lety 1949 až 1953. Opírá se o jejich poslední dopisy před smrtí, které archivy vydaly až po dlouhých desetiletích. Atmosféru soudních procesů a věznic komentují pamětníci, situaci jednotlivých rodin vykreslují dosud žijící příbuzní a přátelé. Je reflexí toho, jak se česká společnost téměř dvacet let po pádu režimu vyrovnala s jejich příběhy a křivdami na nich spáchanými. Vyrobito Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava v dramaturgii Josefa Albrechta, podle scénáře Lud'ka Navary a v režii Marcela Petrova. Dokument byl uveden 18. září 2008 na ČT2 ve 20:00 hodin.

Od Vítězného února až do pádu komunismu bylo v politických procesech odsouzeno 205 486 lidí, 248 z nich bylo popraveno, 4 495 jich zemřelo ve věznicích. K smrti odsouzení trávili většinou poslední noc před popravou na samotce a měli právo napsat svým nejbližším. Vybrali jsme šest osudů, jsou mezi nimi vojenští důstojníci, politička, zástupce církve, sedlák a dělník. Probíráme se jejich posledními řádky a uvědomujeme si několik shodných rysů, včetně cynizmu a brutality moci, která dovedla své odpůrce a často i zcela nevinné lidi na popraviště a jejich soukromé řádky ve většině případů ani nedoručila adresátům. Dopisy z cely smrti zůstávaly založeny v archivech a jejich hlubokou výpověď si příbuzní, nebo teprve jejich potomci, mohli přečíst až po pádu komunismu.

Dopisy na rozloučenou, které těsně před popravou adresovali odsouzení svým blízkým, zanechávají silný dojem. Svědčí o morálně pevném postoji a hlubokém přesvědčení o správnosti zvolené cesty. Jsou psány úhledným písmem, krásným, kultivovaným jazykem, bez stopy sentimentu a sebelítosti. Ostře kontrastují s jazykem komunistické propagandy, která z lidí, jako byli Dr. Horáková, generál Píka, farář Jan Bula ad., úporně vytvářela před veřejností téměř patologické nepřátele režimu. Čteme řádky inteligentních a citlivých bytostí, které byly nuceny během zmanipulovaných procesů kapitulovat a přiznávat domnělou vinu, v nitru zůstávaly přesvědčeny o své pravdě. Omlouvají se za příkoří způsobené příbuzným a zanechávají za sebou láskyplné vzkazy, které nestárnou. Posiluje je víra v Boha a naděje vkládaná do budoucích životů dětí a vnuků.

Kdo byli tito nepřátelé společnosti? Hrdinové protinacistického odboje. Stoupenci odlišného politického přesvědčení. Kněží a věřící vůbec. Demokratičtí politici. Lidé udržující kontakt se zahraničím. Příslušníci inteligence. Často i ti, kteří prostě jen měli majetek a nechtěli ho vložit do kolektivního hospodaření...

Připomeňme si základní fakta o obětech, které zmiňujeme:

Rudolf Fuksa, typograf, odešel do emigrace, kde jej ke spolupráci přes hranici získala CIC, popraven v r. 1952 ve svých 22 letech

Heliodor Píka, generál, několikrát vyznamenaný hrdina, blízký spolupracovník Ludvíka Svobody, popraven v r. 1949 ve svých 52 letech

Jan Bula, kněz, souzen v souvislosti s událostmi v Babicích, popraven v r. 1952 v jeho 32 letech,

Milada Horáková, politička, pronásledována nacisty, popravena komunisty v roce 1950 v jejích 49 letech

Jaroslav Melkus, sedlák, vězněn v souvislosti s babickým případem, rodina se domnívá, že šlo především o jeho majetek, popraven v roce 1953 ve svých 52 letech

Josef Pohl, voják z povolání, jeho likvidace připravena nechvalně známým Bedřichem Reicinem, popraven v r. 1950 ve svých 39 letech

Dokument *Dopisy z cely smrti* osloví pamětníky i ty, kteří období komunizmu nezažili. Jak jej budou vnímat diváci dnes, kdy neexistuje trest smrti? V podtextu zaznívá řada otázek: Je naše dnešní justice odolná vůči politickým vlivům? Je naše demokracie tak vyspělá, aby odolala demagogii? Vyrovnali jsme se s minulostí natolik, abychom si mohli být jisti, že se nemůže nic podobného zopakovat? Je opravdu vyloučeno, abychom my sami uvěřili propagandě, která vede k perzekuci nevyhovujících a názorově odlišných jednotlivců? Autoři dokumentu nic takového nevyslovují naplno. Při pročítání stránek intimní korespondence lidí odsouzených ve zmanipulovaných procesech na smrt nás ale i tyto úvahy určitě napadnou.

V dokumentu hovoří příbuzní, přátelé, spoluvězni, historici, duchovní, archiváři i lidé, kteří posledních padesát let prožili v emigraci.

Korespondenci odsouzených pročítají Miroslav Etzler a Alena Sasínová-Polarczyk.

Dopisy z cely smrti

Vyrobilo: Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava

Šéfdramaturgyně: Lenka Poláková

Šéfproducent: David Boháč

Vedoucí výroby: Simona Nováčková

Dramaturg: Josef Albrecht

Scénář: Luděk Navara a Josef Albrecht

Režie: Marcel Petrov

Stopáž: 57'

Premiéra: 18. 9. 2008 na ČT2 ve 20:00

Kontakty:

Lenka Poláková, šéfdramaturgyně CPD

telefon: 596 201 439, mobil: 736 531 797, e-mail: lenka.polakova@ceskatelevize.cz

Josef Albrecht, dramaturg

telefon: 596 201 364, mobil: 736 531 712, e-mail: josef.albrecht@ceskatelevize.cz

Luděk Navara, scenárista

mobil: 602 291 557, e-mail: ludek.navara@mfdnes.cz

Marcel Petrov, režisér

mobil: 608 869 915